

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Buitenlandse Zaken
De heer D.M. van Weel
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 12 november 2025

betreft Vragen inzake Europees voorstel voor opschorting van handelsconcessies met Israël

ons kenmerk 178796

Geachte heer Van Weel,

De leden van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingshulp (BDO) hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel¹ aangaande opschorting van handelsconcessies met Israël, dat op 17 september 2025 door de Europese Commissie is gepubliceerd. De leden van de fracties van **BBB**, **JA21**, **SP** en **SGP** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen. De leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA** sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de SP-fractie. De leden van de fractie van de **PVV** sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fracties van BBB, JA21 en SGP.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

Tijdens de EU Raad Buitenlandse Zaken van 20 oktober 2025 is besloten de sancties tegen Israël, waaronder mogelijke opschorting van de handelspreferenties onder het associatieakkoord, nog niet in werking te laten treden. Dit staat onder meer in een artikel van Trouw² en dit is ook via ambtelijke weg bevestigd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Naar aanleiding hiervan stellen de leden van de BBB-fractie de volgende vragen.

1. Kunt u reflecteren op het feit dat het parlement een dergelijk belangrijk gegeven uit de krant moet vernemen in plaats van dat sprake is van proactieve informatieverstrekking door de regering? Welke andere van belang zijnde informatie op dit vlak is niet of nog niet gedeeld?

Deze leden constateren dat de Europese Commissie voorstelt om bepaalde handelsgerelateerde bepalingen van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Israël tijdelijk op te schorten. De opschorting betreft met name de delen van de overeenkomst over: het vrije verkeer van goederen, het recht van vestiging en dienstverlening, en bepalingen met betrekking op overheidsopdrachten, mededinging en intellectueel eigendom.

¹ COM(2025)890, gepubliceerd op 17 september 2025. Zie ook dossier E250022 op www.europapooort.nl.

² Trouw, 'EU houdt sancties in de lucht om druk op Israël te houden', 20 oktober 2025.

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 2

2. Kunt u specificeren wat onder opschorting wordt verstaan? Hoe kan sprake zijn van opschorting terwijl het besluit nog niet is genomen? Of wordt hier bedoeld opschorting van het nemen van zo'n besluit?
3. Welke objectieve criteria worden gehanteerd om de status "opschorting" om te zetten in een definitieve voordracht een besluit voor te dragen en te nemen? Is aan de opschorting ook een termijn verbonden of blijft dit (te nemen) besluit in de lucht hangen met negatieve effecten op de diplomatieke relatie en de handelsrelatie met Israël?

Een dergelijk besluit betekent dat Israël zijn preferentiële toegang tot de EU-markt verliest en dat de gebruikelijke douanetarieven voor derde landen gaan gelden.

4. Heeft de Europese Commissie of in ieder geval het kabinet in kaart gebracht welke tegenmaatregelen Israël overweegt of kan overwegen en wat de impact daarvan zal zijn op de Nederlandse economie alsmede de politieke en diplomatieke relatie?

Het voorstel van de Commissie volgt op een evaluatie van de naleving door Israël van artikel 2 van de Associatieovereenkomst, waarin het respect voor mensenrechten en democratische beginselen als essentieel onderdeel is vastgelegd. Volgens de evaluatie zijn er aanwijzingen dat Israël dit artikel schendt.

5. Kunt u deze evaluatie delen? Wanneer heeft deze plaatsgevonden? Welke methode en *fact finding* is daarbij gebruikt? En op welke wijze zijn de conclusies getoetst en door wie?

De beoogde sanctie betreft uitsluitend Israël, een land dat onder dagelijkse terreur staat van een erkende terroristische organisatie die in het eerste jaar van het conflict (na oktober 2023) alleen al 13200 projectielen, raketten, mortiergranaten op weerloze Israëlische burgers heeft afgeschoten, zo constateren de leden van de BBB-fractie.

6. Welke aanvullende sancties heeft de EU uitgevoerd sinds 7 oktober 2023 of is de EU van plan uit te voeren ten aanzien van de diverse terreurorganisaties die Israël bedreigen? En welke sancties zijn uitgevoerd of worden voorzien tegen de statelijke helpers van deze terreurorganisaties?

Vergelijkbare EU-sancties – gericht op het opschorten of intrekken van preferentiële handelsconcessies, zoals het *Generalized System of Preferences* (GSP), *WTO most-favoured-nation* (MFN)-status of associatieakkoorden – gelden slechts voor een beperkt aantal landen of regimes. Deze worden vaak ingevoerd bij zeer ernstige en objectief juridisch aangetoonde schendingen van mensenrechten, democratische normen of internationale verplichtingen. Volgens een overzicht van de meest relevante gevallen, gebaseerd op actuele EU-beleidsdocumenten en recente ontwikkelingen (stand oktober 2025) betreft het slechts een handjevol landen met focus op handel gerelateerde opschortingen, niet op bredere sectorale sancties (zoals energie-embargo's tegen Rusland):

- Myanmar (Birma),
- Wit-Rusland,
- Kenia,
- Cambodja,
- Guatemala.

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 3

Hieruit trekken de leden van de BBB-fractie de conclusie dat het blijkbaar een zeer zeldzaam instrument is om in te zetten met dientengevolge strenge criteria voor toepassing. Bent u het eens met deze conclusie, en zo niet, waarom niet?

7. Kunt u aangeven welke criteria de EU gebruikt om toepassing van dit zware middel op Israël te overwegen, een democratisch land te midden van een zee aan (religieus) autocratisch geleide landen die het bestaan van het land Israël direct of indirect bedreigen?
8. Kunt u voor elk van de genoemde landen die door de EU op basis van voormelde redenen door handelssancties zijn getroffen aangeven wat de criteria waren, hoe deze zijn getoetst en vooral ook of er evaluatie van het effect heeft plaatsgevonden zowel qua mensenrechten als impact op de wederzijdse relaties?

Deze sancties vallen onder de 'essentiële elementen'-clausule in EU-handelsakkoorden (bijv. Artikel 2 van het EU-Israëlakkoord), die 'passende maatregelen' bij mensenrechtenschendingen toestaat. Voor GSP (voor ontwikkelingslanden) geldt een vergelijkbaar systeem via Verordening (EU) 978/2012. Daarbij stellen de leden van de BBB-fractie dat WTO-MFN-opschortingen (zoals bij Rusland) zeldzaam zijn en deze vereisen coördinatie met partners zoals de G7. De voorgestelde Israël-maatregel is volgens deze leden nog beperkt (geen volledig handelsverbod), terwijl bij Rusland/Wit-Rusland bredere sectorale sancties gelden (bijvoorbeeld olie, technologie). Myanmar en Cambodja zijn klassieke GSP-voorbeelden, gericht op lage-inkomenslanden. De EU heeft bredere sancties (niet puur handelsopschorting) tegen Syrië (sinds 2011, incl. olie-embargo), Venezuela (sinds 2017, *asset freezes* en wapenban) en Iran (sinds 2010, nucleair programma; gedeeltelijk opgeschort in 2016 maar heringevoerd 2018). Deze zijn minder direct vergelijkbaar met 'concessies-opschorting'.

9. Heeft u kennis van plannen, hoe prematuur ook, om bredere sancties tegen Israël te overwegen? Kunt u aangeven welke besluitvormingscriteria de regering zal hanteren bij de beoordeling van een mogelijk toekomstig voorstel tot uitbreiding?

De leden van de BBB-fractie constateren dat sancties periodiek worden herzien (bijv. Wit-Rusland in 2025 uitgebreid). De EU heeft in 2025 geen nieuwe GSP-opschortingen aangekondigd, maar monitort landen als Ethiopië en Bangladesh.

10. Indien de opschorting uiteindelijk leidt tot implementatie, welke beoordelingscriteria worden dan gehanteerd met betrekking tot de (non-)effectiviteit en contraproductiviteit? Wanneer zou zo'n evaluatie plaatsvinden? Is dat ook een herijkingsmoment voor de Raad en behoeft verdere inzet van het middel dan goedkeuring van de Raad? Indien u voornemens bent het middel te ondersteunen kunt u dan goedkeuring koppelen aan evaluatie en een hernieuwde stemming? Zo niet, waarom niet? En kunt u daarop aansturen?

Het voorstel is in overeenstemming met artikel 2 van de overeenkomst, waarin de eerbiediging van de mensenrechten en de democratische beginselen als essentieel element van die overeenkomst wordt aangemerkt. Dit initiatief is ook in overeenstemming met het beleid van de EU op het gebied van buitenlandse betrekkingen (met inbegrip van overwegingen inzake mensenrechten en fundamentele vrijheden). De leden van de BBB-fractie merken daarbij op dat meer in het bijzonder dit voorstel in overeenstemming is met artikel 21, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), waarin is bepaald dat de Unie toeziet op de samenhang tussen de verschillende

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 4

onderdelen van haar externe optreden, met inbegrip van de consolidering en ondersteuning van de mensenrechten.

De EU prioriteert handel boven sancties (ECB: toenemende banden met autoritaire regimes sinds 2012), maar clausules bieden potentieel voor actie (bijvoorbeeld via gekwalificeerde meerderheid voor deelopschorting).

11. Welke rechtvaardiging hanteert de EU om in het geval van Israël af te wijken van dit principe?

Het handelsverdrag met Israël is een Associatieovereenkomst (AA, in werking sinds 2000), een AA met een sterke vrije handelscomponent (vrijhandelsovereenkomst voor industriële goederen, preferentiële toegang voor landbouw). Dit type verdrag richt zich op politieke dialoog, economische integratie en mensenrechtenclausules (art. 2: respect voor mensenrechten en democratie als essentieel element).

De EU heeft vergelijkbare AA's met een Vrijhandelsovereenkomst (FTA)-component gesloten met landen in de Europees Nabuurschapsbeleid (ENP) en andere regio's. Hieronder geven de leden van de BBB-fractie een overzicht van de belangrijkste (in werking, gebaseerd op EU-gegevens tot 2025) met focus op bilaterale AA's; multilaterale zoals met Mercosur of ACP zijn uitgesloten.

- Turkije,
- Marokko,
- Egypte,
- Tunesië,
- Jordanië,
- Algerije,
- Libanon,
- Oekraïne,
- Georgië,
- Moldavië,
- Palestijnse Autoriteit,
- Chili,
- Mexico,
- Zuid-Korea,
- Singapore,
- Canada,
- Vietnam.

Alle genoemde verdragen bevatten mensenrechtenclausules (clausules inzake essentiële elementen) die schorsing toestaan bij ernstige schendingen (bijvoorbeeld art. 2 EU-Israël AA). De EU monitort dit via jaarrapporten en kan sancties opleggen (bijv. GSP+ intrekken of AA opschorten). Echter, opschorting is zeldzaam (nooit volledig voor AA's; wel sectoraal, bijvoorbeeld Syrië 2011).

Gebaseerd op EU-rapporten (2024-2025), HRW, OHCHR, Freedom House en ECB-studie (die een daling in democratie onder EU-partners noteert sinds 1999), schenden de volgende landen ernstig en systematisch mensenrechten/democratische principes (marteling, onderdrukking oppositie, discriminatie, corruptie, geen vrije verkiezingen).

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 5

- *Turkije*. EU-rapport 2024:³ "ernstige achteruitgang" onder andere door geweld richting Koerden, onwettige arrestaties en partijdige rechtspraak, arrestaties oppositie en journalisten. Schorsing onderhandelingen maar AA blijft intact.
- *Egypte*. EU-rapport 2025⁴: "systematische schendingen" door marteling, verdwijningen, repressie van Ngo's, pers en oppositie. GSP onder druk maar geen opschorting.
- *Marokko*. EU-rapport 2024⁵: "betwist" door politieel geweld in de Westelijke Sahara en verdergaande discriminatie van de Berbers. GSP-monitoring maar de handel groeit.
- *Algerije*. EU-rapport 2025: "beperkte vooruitgang". AA intact ondanks alle kritiek.
- *Libanon*. EU-rapport 2024: hulp gelden gekoppeld maar AA niet geschorst.
- Ook de Palestijnse Autoriteit heeft geen opschorting van handel gekregen.

De leden van de BBB-fractie merken hierbij op dat sommige van bovenvermelde landen een rol spelen in het vredesproces, maar zijn zelf onderwerp van kritiek. Daarnaast zijn er nog mensenrechtenproblemen in Oekraïne, Georgië en Moldavië.

12. Kunt u aangeven waarom Israël wel in aanmerking zou komen voor handelssancties en de andere bovenvermelde landen niet? Dit terwijl Israël de enige democratie in de regio is, onder dagelijkse terreur lijdt, een gewapend conflict heeft met terroristen die hun eigen bevolking en ziekenhuizen gebruiken als schild?

Bent u het eens met de uitleg van deze leden dat volgens bindend internationaal recht, onder andere het Genocideverdrag 1948 en het Statuut van Rome (ICC art 6) voor genocide twee vereisten zijn namelijk het plegen van (vijf) verboden handelingen (actus reus) en specifieke opzet (dolus specialis) om een beschermde groep te vernietigen. Bent u het ook eens dat sprake moet zijn van systematische en wijdverspreide handelingen "met de bedoeling om een nationale, etnische, raciale of religieuze groep als zodanig geheel te vernietigen" en dat een hoog aantal betreurenswaardige slachtoffers niet automatisch genocide inhoudt? Bent u het daarnaast met de leden van de BBB-fractie eens dat het de rechter is die het label genocide kan hanteren maar niet politici, de media of de massa?

In de periode 2023 tot nu (november 2025) zijn er meerdere conflicten met beschuldigingen van genocide of massale wrede daden, vaak door etnische of politieke lijnen. Deze zijn gebaseerd op rapporten van betrouwbare bronnen zoals de VN, Amnesty International, Human Rights Watch (HRW), Genocide Watch en het Early Warning Project van het US Holocaust Memorial Museum (USHMM).

De leden van de BBB-fractie leggen graag de volgende actieve of recente gevallen aan u voor waar deskundigen expliciet 'genocide' of 'massamoorden' noemen maar waar net zoals in geval van Israël (geheel of gedeeltelijk) geen rechterlijke toets aan ten grondslag ligt:

- Sudan met naar schatting 50.000 tot 150.000 doden,
- Ethiopië met 70.000 tot 130.000 dodelijke slachtoffers,
- Congo DRC met 20.000 doden,

³ Türkiye 2024 Report European Commission, te raadplegen via [EUR-Lex - 52024SC0696 - NL - EUR-Lex](#)

⁴ Human Rights Watch, Egypt Events of 2024, <https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/egypt>

⁵ Freedom House, 'Freedom in the world 2024: Morocco' <https://freedomhouse.org/country/morocco/freedom-world/2024>.

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 6

- Jemen met 100.000 doden,
- India (Manipur).

Het Early Warning Project rangschikt landen als Pakistan en Afghanistan hoog op 'massamoorden'.

13. Zijn er vanuit de EU of Nederland (vergelijkbare) sancties geïmplementeerd, of zijn deze in de maak? Zo niet, waarom niet? Welke objectieve criteria gebruikt de EU om deze voorbeelden anders te behandelen dan Israël? En wat is de positie van de regering in dezen? Bent u bereid dit te onderzoeken c.q. in de Raad te bepleiten? Zo nee, waarom niet?

Naast landen waarmee vergelijkbare handelsakkoorden zijn gesloten zijn er landen waar sprake is van een onderdrukking van de vrije pers, gevangenhouding zonder onafhankelijke rechterlijke toets, agressieve bezetting, massamoorden, massadeportaties en andere gruwelijkheden zoals China met betrekking tot Hong Kong, Tibet en de Oeigoeren. U bent ongetwijfeld bekend met andere landen waar christen- en andere religieuze vervolging plaatsvindt.

14. Heeft de EU vergelijkbare sancties geïmplementeerd of voorbereid? Zo ja, welke zijn dat? Zo niet, wat is de positie van de Nederlandse regering zowel zelfstandig als binnen de EU ten aanzien van het ontwikkelen van een sanctiebeleid?

Vragen en opmerkingen van de leden van de JA21-fractie

1. De leden van de JA21-fractie stellen vast dat de regering eerder heeft verklaard dat meer diplomatieke druk op Israël noodzakelijk was om een staakt-het-vuren te bereiken. Inmiddels is dat staakt-het-vuren tot stand gekomen en houdt Israël zich aan de overeengekomen afspraken, inclusief terugtrekking achter de afgesproken lijn. Deze leden merken daarbij op dat Hamas daarentegen herhaaldelijk het bestand heeft geschonden, onder meer door vuurovertredingen en het niet overdragen van alle gijzelaars, waaronder de lichamen van acht vermoorde burgers. Kunt u toelichten waarom diplomatieke druk en sanctiedreiging primair op Israël wordt gericht? In welke mate past de regering vergelijkbare instrumenten toe of overweegt het die toe te passen ten aanzien van Hamas? Welke maatstaven hanteert de regering bij het bepalen van de richting en zwaarte van de diplomatieke druk?
2. De regering motiveerde eerdere drukmaatregelen met het oog op het bereiken van een wapenstilstand. Nu die wapenstilstand is bereikt, wat is thans het doel van verdere druk op Israël? Hoe rijmt u dit met het risico dat aanhoudende druk de fragiele implementatiefase van het vredesplan ondermijnt?
3. Het staakt-het-vuren en de de-escalatie van de Iraanse dreiging kwamen tot stand zonder noemenswaardige Europese diplomatieke rol. Hoe beoordeelt u het risico dat verdere sanctiemaatregelen tegen Israël de Europese Unie juist marginaliseren als geopolitieke actor, in plaats van die rol te versterken?
4. De Europese integratie is historisch gestoeld op het beginsel van economische samenwerking als fundament voor vrede. Op welke wijze draagt economische isolatie van een democratische bondgenoot bij aan vrede en stabiliteit in de regio? Kunt u uitleggen waarom Nederland afwijkt van dit kernbeginsel van de EU door economische samenwerking met Israël te beperken?

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 7

5. De regering benadrukt doorgaans dat economische diplomatie en samenwerking instrumenten zijn om vrede te bevorderen. Waarom wordt in dit dossier gekozen voor economische strafmaatregelen, in plaats van het stimuleren van gezamenlijke projecten tussen Israëliërs en Arabieren of Palestijnen, zoals onder de Abraham-akkoorden is gebleken effectief te zijn?
6. De leden van de JA21-fractie constateren dat in EU-documenten uitvoerige verwijten aan Israël worden gemaakt, terwijl er nauwelijks aandacht is voor het systematisch gebruik van menselijke schilden, de roof van humanitaire goederen en executies door Hamas. Hoe verklaart u deze asymmetrische focus? Beamt u dat een dergelijke selectieve benadering het beeld versterkt dat Israël anders wordt behandeld dan andere partijen in het conflict, inclusief terroristische organisaties?
7. De Europese Commissie beroept zich op vermeende schendingen van artikel 2 van het Associatieverdrag door Israël. Bent u bereid inzichtelijk te maken op basis van welke objectieve criteria dergelijke schendingen worden vastgesteld, en op welke gronden in dit specifieke geval wordt geoordeeld dat Israël, en niet Hamas, verantwoordelijk is voor verslechtering van de humanitaire situatie?
8. Israël is een belangrijke partner voor Nederland op het terrein van veiligheid, technologie, landbouw en innovatie. Welke analyse heeft de regering gemaakt van de economische en veiligheidsgevolgen van (gedeeltelijke) opschorting van het verdrag voor Nederland zelf? Is er sprake geweest van een nationale kosten-batenanalyse?
9. Kunt u uiteenzetten op welke wijze (gedeeltelijke) opschorting van het EU-Israël Associatieverdrag, juist in deze fase van het vredesproces, concreet bijdraagt aan vrede, stabiliteit en humanitaire verbetering, en waarom de regering deze koers verkiest boven diplomatie, wederopbouwpartnerschappen en regionale economische samenwerking?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het langverwachte voorstel van de Europese Commissie om de handelsconcessies met Israël op te schorten. Deze leden constateren dat besluitvorming binnen de EU hierover opnieuw is uitgesteld, terwijl het staakt-het-vuren in Gaza recent is gebroken door Israël met massale aanvallen met vele tientallen onschuldige slachtoffers tot gevolg; de humanitaire crisis in Gaza als gevolg van de Israëlische vernietigingsoorlog nog steeds ongekend groot is en blijft mede doordat Israël nog steeds grote beperkingen oplegt aan de humanitaire toegang tot Gaza, en ook het Israëlische geweld op de bezette Westelijke Jordaanoever onverminderd voortduurt. De leden van de SP-fractie vragen u om een toelichting op de Nederlandse inzet en de afweging om verdere maatregelen vooralsnog af te wachten.

1. De regering schrijft in haar beantwoording op vragen van de Tweede Kamer dat de prioriteit nu ligt bij het laten slagen van het zogenaamde vredesplan. Kunt u toelichten waarom economische druk via handelsmaatregelen niet juist kan bijdragen aan naleving van dat "vredesplan" door Israël?
2. Waarom kiest de regering ervoor om nu af te wachten, in plaats van actief te pleiten voor snelle besluitvorming over dit voorstel?
3. Deelt u de opvatting van de leden van de SP-fractie dat het blijven uitstellen van besluitvorming over dit voorstel het risico met zich meebrengt dat Israël de indruk krijgt dat

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 8

- er geen politieke of economische consequenties staan op schendingen van het internationaal humanitair recht, en zo ja welke conclusies verbindt zij daaraan, en zo nee, waarom niet?
4. Welke criteria hanteert u om te bepalen wanneer de drempel is bereikt om handelsconcessies daadwerkelijk op te schorten?
 5. Acht u de huidige situatie in Gaza, waar Israël de humanitaire toegang nog altijd ernstig inperkt, voldoende verbeterd om af te zien van deze handelsmaatregelen?
 6. Hoe beoordeelt u de berichten⁶ dat Israël het staakt-het-vuren in Gaza heeft doorbroken met nieuwe aanvallen waarbij veel burgers zijn omgekomen, in het licht van het Europese voorstel tot opschorting van handelsconcessies met Israël? Geven deze ontwikkelingen voor de regering nog aanleiding tot een herziening van de huidige terughoudende houding binnen de EU?
 7. Hoe beoordeelt u het aanhoudende en vaak door het Israëlische bezettingsleger gesteunde geweld tegen Palestijnen door kolonisten op de Westelijke Jordaanoever met betrekking tot het vraagstuk van Europese sancties? Kunt u uitleggen waarom dit geweld voor de regering nog geen voldoende aanleiding vormt voor het in Europees verband pleiten voor verdergaande sancties tegen Israël?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de fractie van de SGP hebben met zorg kennisgenomen van het voorstel van de Europese Commissie voor een Besluit van de Raad voor opschorting van handelsconcessies met Israël en hebben hierover enkele vragen.

De grondslag voor het besluit rust op de niet naleving door Israël van artikel 2 van de Euro-mediterrane Overeenkomst. Dit betreft dan met name de wijze waarop Israël haar externe beleid voert. Hiermee wordt gedoeld op de oorlogssituatie in Gaza. Israël zou mensenrechten schenden. De leden van de fractie van de SGP zijn het ermee eens dat, indien dat het geval zou zijn, dit tot opschorting van handelsafspraken kan leiden.

In casu moet het externe beleid van Israël, naar de mening van deze leden, worden afgewogen, niet in het licht van het Internationaal Handelsrecht, maar in het licht van het Internationaal Oorlogsrecht, daar Israël een uitzonderlijk moeilijke oorlog voert tegen een terreurorganisatie die er niet voor schuwt om haar eigen burgers als schild te gebruiken. In dat licht vragen de leden van de fractie van de SGP zich af of wel is voldaan aan de criteria van artikel 7 van het Statuut van Rome.

1. Kunt u hierop reflecteren?
2. Welke rechterlijke uitspraak ligt er waarin Israël is veroordeeld voor het plegen van mensenrechtenschendingen dan wel misdaden tegen de menselijkheid?

Uit de evaluatie van de Hoge Vertegenwoordiger blijkt dat er aanwijzingen zijn dat Israël artikel 2 van de Euro-mediterrane Overeenkomst niet zou naleven. Deze evaluatie is onbekend voor de leden van de SGP-fractie. In ieder geval blijkt deze leden niet dat aanwijzingen een voldoende grondslag vormen om sanctionerend op te treden.

⁶ Onder meer: NOS, 'Na dag vol bombardementen en beschietingen lijkt bestand Gaza weer overeind', 19 oktober 2025, <https://nos.nl/artikel/2587101-na-dag-vol-bombardementen-en-beschietingen-likt-bestand-gaza-weer-overeind>.

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 9

3. Kunt u hierop reflecteren? En kunt u de evaluatie van de Hoge Vertegenwoordiger met de Kamer delen?

Ingevolge artikel 79 lid 2 van de Euro-mediterrane Overeenkomst kan een partij passende maatregelen treffen indien zij vermoed dat een andere partij bepalingen uit de overeenkomst niet naleeft.

4. Op welke wijze worden de maatregelen passend geacht?

Daarbij is het verplicht dat eerst een grondig onderzoek plaatsvindt naar de betreffende situatie. De leden van de fractie van de SGP gaan ervan uit dat de evaluatie van de Hoge Vertegenwoordiger niet het bedoelde onderzoek is, daar de evaluatie blijkbaar slechts van aanwijzingen spreekt en niet van juridische feiten. Verder blijkt deze leden ook niet dat in deze evaluatie vooreerst is gezocht naar een voor beide partijen aanvaardbare oplossing.

5. Welk onderzoek ligt ten grondslag aan deze beslissing?
6. Indien dit de voormelde evaluatie van de Hoge Vertegenwoordiger is, welke inspanning is dan geleverd om tot een voor beide partijen aanvaardbare oplossing te komen?

In het voorstel is gesteld dat er sprake is van een dusdanig dringend geval dat de maatregelen zonder voorafgaand nader overleg mogen worden genomen. Daarbij wordt verwezen naar de hongersnood na de militaire interventie, de aanhoudende blokkade van humanitaire hulp en de schendingen van mensenrechten. Van het laatste blijkt de leden van de fractie van de SGP niet dat er een rechterlijke uitspraak is die dit heeft vastgesteld. Met betrekking tot de blokkade van humanitaire hulp constateren deze leden dat het voorstel erop wijst dat de inspanningen van de EU ertoe leidden dat Israël in juli 2025 instemde met een verruiming van de toevoer van humanitaire hulp. Daarnaast heeft Israël zich constructief opgesteld bij het vormgeven van een dialoog om de humanitaire toevoer te vergemakkelijken. De praktijk leert dat Israël tot actie kan worden aangespoord zonder de voorgestelde maatregel.

7. Waarom wordt de maatregel in dat licht wenselijk geacht?

Uiteraard betreuren de leden van de SGP-fractie dat de militaire interventie heeft geleid tot hongersnood in het gebied en zij wensen dat dit zo spoedig mogelijk ten einde komt. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat Gaza onder verantwoordelijkheid valt van Hamas, niet van Israël. Het is derhalve een unieke situatie dat van Israël wordt verlangd om de burgers te voeden van het gebied waarmee zij in oorlog is. Temeer daar humanitaire hulp ook via Egypte kan worden toegevoerd. Het is de leden van de SGP-fractie daarom onduidelijk waarom op basis van voornoemde redenen het voorstel wordt gedaan om de handelsconcessies met Israël op te schorten, terwijl een dergelijk voorstel niet wordt gedaan met betrekking tot Egypte.

8. Kunt u hierop reflecteren?

De Euro-mediterrane Overeenkomst stelt in artikel 79 tevens een proportionaliteitsvereiste.

9. Hoe is de overweging voor de voorgestelde maatregelen gemaakt?
10. Welke andere maatregelen zijn overwogen?
11. Hoe wordt verantwoord dat de voorgestelde maatregelen de goede werking van de overeenkomst het minst verstoren?

In de toelichting op het voorstel wordt het besluit tot opschorting gegrond op artikel 60 lid 1 van het Verdrag van Wenen, in samenhang gelezen met het derde lid onder b. De leden van de SGP-fractie

datum 12 november 2025

ons kenmerk 178796

blad 10

constateren dat deze bepaling is gesteld voor bilaterale verdragen, terwijl de Euro-mediterrane Overeenkomst naar haar aard multilateraal is. Derhalve is 60 lid 2 van het Verdrag van Wenen van toepassing. Volgens deze bepaling dient voor de algehele opschorting van Europese zijde eerst unaniem te worden ingestemd. Wel kunnen partijen eenzijdig de keuze maken om hun verplichtingen op te schorten. Daarover gaat echter niet de Raad. De leden hebben daarom ernstige twijfels bij de juridische onderbouwing van het voorstel.

12. Kunt u hierop uitgebreid reflecteren?
13. Heeft de vereiste stemming over het voorstel plaatsgevonden of gaat dit plaatsvinden?
14. Hoe is het kabinet voornemens te stemmen?

Gezien de magere juridische onderbouwing, de onduidelijkheden betreffende de proportionaliteit en de vraagtekens bij het beoogde effect verzoeken de leden van de SGP-fractie het kabinet om:

15. In Europees verband niet in te stemmen met dit voorstel, en;
16. Vanuit nationaal verband de handelsconcessies niet op te schorten.

Daar een kabinetsreactie vooralsnog ontbreekt is het voor de leden van de fractie van de SGP lastig te duiden welke inzet Nederland op dit dossier zal plegen. Derhalve verzoeken zij het kabinet:

17. In Europees verband in te zetten op het bevorderen van de dialoog met Israël, daar dit in het verleden tot resultaat heeft geleid;
18. In Europees verband te benadrukken dat vervreemding door het opleggen van sancties en het opschorten van handelsconcessies niet een gewenste of proportionele route is, aangezien de internationaalrechtelijke onderbouwing mager is het de dialoog eerder bemoeilijkt door het verstoren van de onderlinge verhoudingen;
19. In Europees verband in te zetten op het tegengaan van verdere polarisatie en te onderzoeken hoe men op dit moeilijke dossier juist tot elkaar kan komen;
20. In Europees verband aandacht te vragen voor constructieve maatregelen die zowel Israël als de Palestijnse bevolking in staat stellen om te komen tot een duurzame dialoog.

De leden van de SGP-fractie vragen u om een afzonderlijke reactie op de bovengenoemde punten.

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingshulp (BDO) zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

Koen Petersen

Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingshulp